

LAADINTAOHJE

TALOUSARVIO VUODELLE 2026 JA TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2027-2028

1. Yleistä

Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä päättää talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista ja hyväksyä talousarvio.

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Suunnittelukausi on 2026–2028.

Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kuntakonsernin alainen toimielin omalla tehtäväalueellaan. Talousarvion tehtävänä on toimia valtuuston talouden ohjauksen työkaluna, josta ilmenee selkeästi toiminnalliset tavoitteet sekä niitä kattamaan tarkoitetut määrärahat ja tuloarviot, huomioiden katettavan rahoitustarpeen. Valtuuston hyväksymä talousarvio toimii yleisenä linjana, jonka mukaan toimielimien viranhaltijat ohjaavat toimintaa käyttösuunnitelmien avulla.

Talousarvio ja -suunnitelma valmistellaan vuosittain ohjaamaan kunnan talouden kehitystä valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti. Taloussuunnitelma puolestaan sisältää yleensä kolme vuotta käsittävän arvion talouden suunnitellusta kehityksestä.

2. Taloussuunnitelma ja talousarvio

Opiferukseen on avattu budjetti "Talousarvio 2026", jonka pohjalla on vuoden 2025 luvut.

Henkilöstösuunnitelma laaditaan Opiferuksen henkilöstösuunnitteluohjelmalla (Hesu), johon tuodaan palkansaajien tiedot palkkajärjestelmästä.

Raamissa on varattu vuodelle 2026 talousarvion 2025 lukuihin verrattuna:

- ulkoisiin tuottoihin lisäystä 2 % ja
- sisäisiin tuottoihin lisäystä 1 %.
- henkilöstökuluiin 1,5 % lisäys.
- palvelujen ostoihin +-0 %. Vuoden 2026 raamista on vähennetty kertaluontoiset erät 125.000 euroa
- Muut toimintamenot (aineet, tavarat, tarvikkeet, avustukset ja muut) lisäystä 1 %. Vuoden 2025 talousarviosta vähennetään sähkön osuutta 50.000 euroa

Talousarviokirja laaditaan Opiferuksen Opaasi talousarviokirjaohjelmalla.

Hallintokuntien on laadittava talous- ja toimintasuunnitelmaesitykset perusteluineen ja niiden on oltava valmiina viimeistään 12.9.2025 mennessä. Talous- ja toimintasuunnitelma on laadittava 100 euron tarkkuudella.

Sisäiset erät laatii ja päivittää se palvelualue, joka myy palvelua muille, työ tehdään yhteistyössä muiden palvelualueiden kanssa. Kuntakonsernin alaiset tytäryhtiöt laativat esitetyin lomakkein taloudellisen aseman ja toiminnan kuvaamiseen tarvittavat tiedot.

3. Kuntastrategia ja hyvinvointikertomus

Talousarvion laadinnassa tulee ottaa huomioon kuntastrategian tavoitteet ja hyvinvointikertomus.

Hyväksytty kuntastrategia päättyy vuoteen 2025. Valtuuston elokuussa tekemä kuntastrategian ajantasaistaminen tulee ottaa huomioon. Simona Simoon ❤️

Talousarvion laadinnassa tulee asettaa tavoitteita ja toimenpiteitä strategian toteuttamiseksi ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tarkastuslautakunta on edelleen kiinnittänyt huomiota tavoitteiden ja toimenpiteiden mitattavuuteen ja tämä tulee ottaa talousarvion tavoitteita laadittaessa.

Kunnan on seurattava asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Jokaisen palvelualueen tulee huomioida talousarviokirjassa strategisten tavoitteiden toteuttaminen.

4. Lähtötilanne

Simon kunnan vuoden 2024 tilinpäätös oli 1,396 M€ ylijäämäinen. Edellisvuoden 2023 tilinpäätös oli 2,407 M€ ylijäämäinen. Tilinpäätös 2024 tilanteessa taseessa oli 8,825 M€ ylijäämää.

Vuoden 2025 talousarviossa tulokseksi on arvioitu 0,180 M€ ja talousarvio toteutunee ennakoidusti.

Kunnan omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta (oma p.o./koko p.o.), alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Keskimääräinen omavaraisuusaste on ollut kunnissa noin 70 %. Vuonna 2024 Simossa omavaraisuusaste oli 71 %. Kunnan lainamäärä asukasta kohden on ollut viime vuosina laskeva ja uutta pitkäaikaista lainaa ei ole nostettu vuosina 2022-2024. Uuden yhtenäiskoulun rakentamisen takia lainamäärää nousee. Lainamäärä oli vuoden 2024 tilinpäätöksessä 4,680 M€ eli 1680 euroa/asukas. Vuoden 2025 aikana lainamäärä nousee 9,9 M€ eli n. 3700 euroa/asukas. Yhtenäiskoulun investoinnin vuoksi sumupoistojen määrä kasvaa 275.000 euroa/vuosi.

5. Kuntatalouden näkymät

Kuntien taloudessa haastava alkuvuosi 2024 povaa heikkoja tuloksia koko vuodelle, ja niiden talous on odotetusti heikkenemässä. Kuntarahoitus ennakoi kuntien kuluvan vuoden vuosituloksen olevan noin 400 miljoonaa euroa, kun se vielä viime vuonna oli 1,7 miljardia euroa. Viime vuoden 300 miljoonan euron ylijäämästä siirrytään tämän vuoden loppuun mennessä noin 1,2 miljardin euron rahavirran alijäämään.

Vuodelle 2024 ajoittuu merkittävän kokoluokan omaisuusjärjestelyjä kuntien yhtiöissä. Niiden ja vastaavien järjestelyjen sekä soteikiinteistöjen myynnin vaikutukseksi Kuntarahoitus ennakoi 400 miljoonaa euroa vuosittain 2024–2026, kun

vuonna 2023 vastaavia järjestelyjä ei tehty lainkaan. Vuoden 2027 jälkeen satunnaiset tuotot palaavat takaisin tyypilliselle 200 miljoonan euron tasolle.

Sosiaali- ja terveystalvet siirtyivät 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueille. Simon kunta on vuokrannut tilat hyvinvointialueelle 3+1-mallilla eli vuodet 2023–2025. Hyvinvointialue ei ottanut optiovuotta 2026 käyttöön. Hyvinvointialue on irtisanonut sosiaalitoimiston tilat kirjastorakennuksen yläkerrasta. Vuoden 2026 vuokrattavista tiloista ja vuokramäärästä on neuvottelut käynnissä.

Vero- ja valtionosuusennusteet on tehty touko- ja kesäkuun 2025 tietojen perusteella, päivitettyjä tietoja saadaan syksyn aikana. Valtionosuusuudistus tulee voimaan 1.1.2027 ja se tuonee muutoksia kuntien rahoitukseen. Lisäksi syksyllä 2025 voimaan tuleva hankintalainmuutos tuonee kustannusvaikutuksia, mikäli lakiin ei saada pienille kunnille poikkeamismahdollisuutta.

1.1.2025 Te-uudistus käynnistyi, jolloin julkiset työvoima- ja elinkeinopalvelut (TE-palvelut) siirtyvät kuntiin. Simon kunta kuuluu Meri-Lapin työllisyyspalvelut yhteistoiminta-alueeseen, jonka vastuukuntana on Tornion kaupunki.

Simon kunnan väkiluku on ollut aleneva. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuoteen 2030 väkiluku pienenee 2526 asukkaaseen. Vuodenvaihteessa 2024/2025 väkiluku oli 2786 ja alkuvuoden 2025 aikana väkiluku on laskenut 2753 (6/2025). Vauvaraha, nopeasti järjestävä päivähoido ja vapaat omakotitalot ja -tontit houkuttelevat perheitä muuttamaan Simoon. Väestömuutokseen tulee varautua tulevinä talousarviovuosina, erityisesti varhaiskasvatuksen, peruskoulun sekä ikäihmisten palvelujen osalta.

6. Perusteet toiminta- ja taloussuunnitelman laadintaan

Kunnan veroprosentti on tällä hetkellä 9,4 %. Alustavassa laskelmassa on Kuntaliiton verotulokehikon ennusteen mukaisesti arvioitu kunnan verotuloksi vuodelle 2026 yhteensä 8,7 milj. euroa.

Kuntaliiton tämän hetken arvion mukaan Simon kunnan valtionosuudet olisivat 3,3 milj. euroa. Simon kunnan vuoden 2025 talousarviossa valtionosuuksia on 3,4 milj. euroa. Valtionosuuteen vaikuttaa väestömäärän muutokset sekä oppilasmäärät.

Maksut on pidettävä ajan tasalla ja päivitettävä vastamaan yleistä kehitystä. Hallintokuntien on seurattava mahdollisia lainsäädännöllisiä muutoksia maksupolitiikassa. Toimintatuotot ovat toteutuneet viime vuosina yli talousarviotavoitteen.

7. Kunnan menopohja

Henkilöstömenot

Kunta-alan menokehityksessä henkilöstömenoilla on ratkaiseva merkitys. Yleisesti henkilömenoihin kohdistuu nousupaineita.

Kuntasektorin edellinen sopimuskausi oli 1.5.2022–30.4.2025. Uuteen sopimukseen on päästy ja sopimuskausi on 1.5.2025-29.2.2028. Kunta-alan sopimuskorotukset ovat sopimuskauden aikana yhteensä 7,37 prosenttia.

Korotukset sopimuskaudella:

- 1.8.2026 Kaikille yleiskorotus 2,27 %
- 1.10.2026 Kaikille paikallinen järjestelyvaraerä 0,20 % ja kehittämiserä 0,40 %
- 1.4.2027 Kaikille yleiskorotus 2,0 % ja paikallinen järjestelyvaraerä 0,40 % sekä kehittämiserä 0,40 %
- 1.2.2028 Kehittämishjelmaerä kaikille paikallinen erä 1,00 %

Henkilöstösivukuluihin on raamissa arvoitu:

- 17,06 % Palkkaperusteisen eläkemaksu (KuEL-maksu)
 - 17,10 % Palkkaperusteinen eläkemaksu valtioneläke (VaEL-maksu)
 - 3,527 % Tasausmaksuarvio on n. 193.000 euroa
 - 1,850 % Sosiaalivakuutusmaksut
 - 0,895 % Työttömyysmaksut
 - 0,257 % Tapaturmavakuutusmaksut
 - 0,300 % Taloudellinen tuki
- Yhteensä KuEL-palkat 23,88 % ja VaEL-palkat 23,928 %

Henkilöstösivukulut tarkentuvat syyskuun aikana.

Talousarvion lopussa oleva henkilöstösuunnitelma tulee päivittää talousarvioon 2026 ja siinä tulee huomioida mm. eläköitymiset ja muuttuneet tehtäväkuvat.

Toimintamenot

Toimielinten tulee rakentaa talous- ja toimintasuunnitelmansa siten, että toimintamenot ovat 2026 raamin mukaiset.

- henkilöstökuluihin 1,5 % lisäys.
 - palvelujen ostoihin +-0 %. Vuoden 2025 talousarviosta vähennetään kertaluontoiset erät 125.000 euroa
 - Muut toimintamenot (aineet, tavarat, tarvikkeet, avustukset ja muut) lisäystä 1 %. Vuoden 2025 talousarviosta vähennetään sähkön osuutta 50.000 euroa
- Kustannuksia on arvioitava realistisesti, jotta saisimme talouden tasapainoon tulevana tiukkoina vuosina.

Investointimenot/tulot

Investointien pohjana on vuoden 2025–2027 investointisuunnitelma ja lisäksi tulee huomioida valtuuston tekemät investointien muutospäätökset. Investointeihin mahdollisesti saatavat valtionosuudet / avustukset / muut tulot on myös arvioitava.

Rahoitusmenot/tulot

Keskushallinto arvioi.

8. Väestö ja elinkeinorakenne

Simon kunnassa asui joulukuun 2024 lopussa 2 786 henkilöä. Suunnitelmavuosien väestömääränä käytetään vuosittain 2 700.

Väestön kehitys

31.12.2016	3169
31.12.2017	3110
31.12.2018	3044
31.12.2019	2990
31.12.2020	2950
31.12.2021	2904
31.12.2022	2877
31.12.2023	2828
31.12.2024	2786
30.06.2024	2753

Työttömyys on Simossa hieman kohentunut edellisvuoden kesäkuusta. 31.12.2024 työttömyysaste oli Simossa 9,9 % ja työttömiä oli 112, joten siitä tilanne on hieman parantunut.

Työttömyysaste

12/2016	15,7
12/2017	11,5
12/2018	10,7
12/2019	9,6
12/2020	12,3
12/2021	9,7
12/2022	11,4
12/2023	11,6
12/2024	9,9
06/2025	9,5

9. Kuntakonserni

Kuntalaki korostaa kuntakonsernin johtamista ja ohjausta. Vuodesta 2017 lähtien kunnan talouden kestävyyttä arvioidaan konsernitasolla. Simon kuntakonsernin taloussuunnittelun lähtökohtana on, että talouden tunnusluvut tulee voida pitää vähintään nykyisellä tasolla. Kuntakonsernin omavaraisuusaste vuonna 2024 oli 59 prosenttia ja lainakanta 2471 euroa asukasta kohden. Konsernin tilikauden ylijäämä vuonna 2024 oli 1,406 M€. Taseen kumulatiivinen ylijäämä 31.12.2024 oli 7,106 M€.

Simon kunnanvaltuusto on hyväksynyt konserniohjeen 14.12.2009, jonka mukaan konsernin toimintaa ja taloutta kehitetään. Valtuusto on kuntakonsernin ylin päättävä elin, joka päättää konsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen keskeisistä periaatteista. Konserniohjaus tarkoittaa omistajaohjausta ja tytäryhteisöjen valvontaa koskevien ohjeiden antamista.

Omistajaohjaus on erityisesti kunnan edustajien päätösvallan käytön ohjaamista yhtiökokouksessa tai vastaavassa toimielimessä, mutta myös konserniyhteisön

sitoutumista hallituksen valinnalla ja yksittäisillä ohjeilla. Ohjauksen periaatteista päätetään konserniohjeen avulla. Konsernivalvonta tarkoittaa tytäryhteisöjen tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia sekä riskienhallintajärjestelmien toimivuuden arvioimista.

Valtuuston tehtävänä on asettaa kunnalle selvä ja yhtenäinen strateginen suunta. Kuntastrategian päivitetään elokuussa valtuustoseminaarissa. Tämä asetetaan koko kuntaa kattavassa talous- ja toimintasuunnitelmassa, joka toimii yhtenäisenä talouden ohjauksen työkaluna.

Kunnan tytäryhtiöiden tulee laatia omat vuosien 2026–2028 talous- ja toimintasuunnitelmansa siten, että ne vastaavat valtuuston asettamia tavoitteita. Tytäryhtiöiden tulee esittää omissa talousarvioesityksissään keskeiset taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet suunnitelmakaudelle.

Tytäryhtiöiden talousarvioesitys laaditaan noudattaen edellisvuosien rakennetta:

Toiminta-ajatus: lyhyt tytäryhtiön toiminnan kiteytys

Keskeiset toiminnalliset tavoitteet: 3-5 tavoitetta

Toiminnan mittarit: asetetuille 3-5 tavoitteelle laadittu toiminnallinen ja laadullinen mittari ja sen todentamistapa

Talousarvio: kuvataan talousarviovuoden keskeiset tapahtumat ja tunnusluvut

10. Tavoitteet, tunnusluvut ja mittarit

Taloussuunnitelman tekstiosuus laaditaan Opiferuksen talousarviokirjaohjelmalla. Tekstiosassa kuvataan toimintaa ja kerrotaan suunnitelmakaudelle asetettavista tavoitteista.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä laadulliset ja määrälliset tavoitteet tulee asettaa sellaisiksi, että niiden toteutumista voidaan mitata ja seurata. Tunnusluvut ja mittarit tulee laskea valmiiksi.

Vivi Marttila
Kunnanjohtaja

Mirja Klasila
Hallintojohtaja

SIMON KUNTA	TS 26 - RAAMI 26				TA25-RAAMI 26			
	TP 2024	TA 2025	TS2026	RAAMI 2026	Muutos, €	Muutos-%	Muutos, €	Muutos-%
Toimintatuotot	5 125 530	4 893 500	4 965 600	4 965 600	0	0,0 %	72 100	1,5
ulkoiset	2 448 605	2 309 900	2 356 100	2 356 100	0	0,0 %	46 200	2,0
sisäiset	2 676 925	2 583 600	2 609 500	2 609 500	0	0,0 %	25 900	1,0
Toimintakulut	-14 041 685	-15 142 746	-15 213 300	-15 111 900	-101 400	-0,7 %	-30 846	-0,2
* Henkilöstömenot	-6 151 748	-6 669 746	-6 768 800	-6 768 800	0	0,0 %	99 054	1,5
* Palvelujen ostot	-3 463 190	-3 881 700	-3 808 100	-3 756 700	-51 400	-1,3 %	-125 000	-3,2
* Muut toimintamenot	-1 749 822	-2 007 700	-2 026 900	-1 976 900	-50 000	2,5 %	-30 800	-1,5
Sisäiset	-2 676 925	-2 583 600	-2 609 500	-2 609 500	0	0,0 %	25 900	1,0
TOIMINTAKATE	-8 916 155	-10 249 246	-10 247 700	-10 146 300	-101 400	-1,0 %	-102 946	-1,0
Verotulot	8 287 776	8 350 000	8 650 000	8 700 000	50 000	0,6 %	350 000	4,2
* kunnallisvero	5 629 622	5 700 000	5 850 000	5 950 000	100 000	1,7 %	250 000	4,4
* yhteistövero	296 660	250 000	300 000	250 000	-50 000	-16,7 %	0	0,0
* kiinteistövero	2 361 494	2 400 000	2 500 000	2 500 000	0	0,0 %	100 000	4,2
Valtionosuudet	3 154 109	3 420 000	3 420 000	3 267 000	-153 000	-4,5 %	-153 000	-4,5
Rahoituserät	7 796	-290 700	-377 000	-291 000	86 000	-22,8 %	300	0,1
VUOSIKATE	2 533 526	1 230 054	1 445 300	1 529 700	84 400	3,3 %	299 646	24,4
Poistot	-1 137 673	-1 050 000	-1 619 866	-1 525 000	-94 866	-5,9 %	475 000	45,2
Arvonalentumiset	0				0			
Satunnaiset erät	0				0			
YLI/ALIJÄÄMÄ	1 395 853	180 054	-174 566	4 700	179 266	12,8 %	-175 354	-97,4

Tuloveroprosentti	9,40	9,40	9,40	9,40
-------------------	------	------	------	------

Yli/alijäämän kehitys TASEESSA	TP 2024	TA 2025	TS 2026	RAAMI 2026
Tilikauden yli/alijäämä	1 395 853	180 054	-174 566	4 700
Ed. vuosien taseen kertynyt ylijäämä	6 614 331	8 010 184	8 190 238	8 190 238
Seuraavalle vuodelle siirtyvä ylijäämä	8 010 184	8 190 238	8 015 672	8 194 938

Lainakanta 31.12.	4 680 000	10 680 000	11 171 528
Korkomenot	40 579	207 000	291 000